

УДК 658.14/.17

Гарасюк О. А.

к. е. н., доц.,

Троян В. І.

студентка

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

**УДОСКОНАЛЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «БАНКРУТСТВО» ТА
ПРОГНОЗУВАННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА
ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ
МЕТОДИК (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «КРИВОРІЖАГЛОБУД»)**

Уточнено сутність поняття «банкрутство», розроблено заходи антикризового управління на основі використання сучасних методів прогнозування ймовірності банкрутства.

Ключові слова: банкрутство, боржник, неспроможність, фінансова криза.

Постановка проблеми. За сучасних умов розвитку економіки значна кількість українських підприємств різних організаційно-правових форм господарювання перебуває у кризовому стані, характерними ознаками якого є зменшення обсягів реалізації продукції; падіння попиту на продукцію; зниження прибутковості виробництва; зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та ін. За останні роки кількість збиткових підприємств невпинно зростає (див. рис. 1).

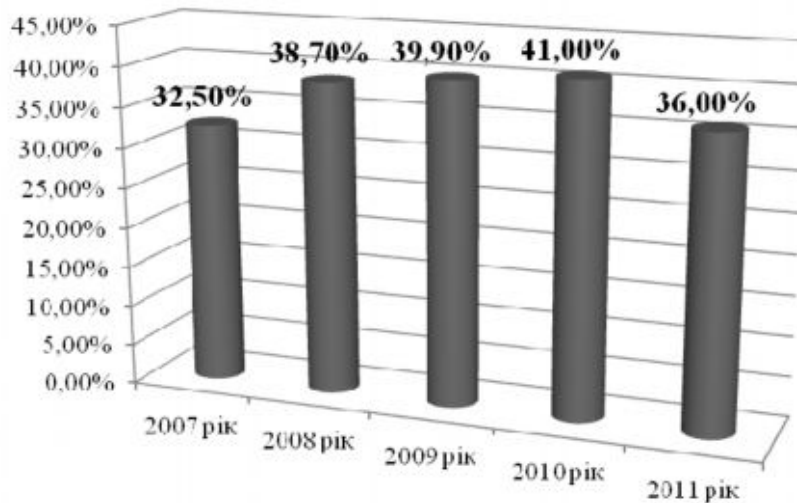

Рис. 1. Частка підприємств, що отримали збиток, в загальній кількості підприємств України в 2007-2011 рр.

Так, по даним Державного комітету статистики у 2007 році кількість збиткових підприємств складала 32,5% від загального числа господарюючих суб'єктів, а у 2008 році – 38,7%. Таке зростання пов'язано з початком світової економічної кризи, що стало причиною ослаблення вітчизняної економіки. У 2009 році кількість збиткових суб'єктів господарювання становила 39,9%, а у 2010 році – досягнула свого максимуму і склала 41%. Проте у 2011 році спостерігається зниження питомої ваги підприємств, що отримали збиток, на 5%. Виходом із складеної ситуації є або негайна реалізація антикризових заходів на проблемних підприємствах, або визнання боржників банкрутами з подальшим проведенням ліквідаційної процедури [7].

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Питання банкрутства підприємства досліджували такі відомі вчені, як Андрущак Є. М., Бланк І. А., Брелі Р., Базилінська О. Я., Голощапов Н. А., Майерс С., Сайфулін Р. С., Терещенко О. О. та інші. Розробкою методик і критеріїв прогнозування банкрутства займалися такі провідні вчені як, Альтман Е., Беєрман К., Ліс Р., Спрінгейт К., Таффлер Р. та інші.

На сьогоднішній день в науковій літературі існує багато різноманітних поглядів щодо визначення сутності поняття банкрутства, але не існує єдиного підходу до його трактування.

Метою дослідження є удосконалення змісту поняття «банкрутство» та визначення необхідності впровадження заходів антикризового управління суб'єктом господарювання на основі використання сучасних методик визначення ймовірності банкрутства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [1]. Тобто, українське законодавство за основу визначення банкрутства взяло таке поняття як «неспроможність».

Так, на думку Бланка І. А. банкрутством є встановлена в судовому порядку фінансова неспроможність підприємства, тобто нездатність підприємства задовольнити в установлені строки пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги та виконати зобов'язання перед бюджетом [4].

Сайфулін Р. С. визначає банкрутство як неспроможність підприємства фінансувати поточну та операційну діяльність та погасити термінові зобов'язання [12].

За Терещенком О. О., банкрутство – це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в установленій для цього строк заявлені до неї з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом [10].

Своє трактування поняття «банкрутство» також запропонував Голощанов Н. А. Він зазначає, що банкрутство підприємства –

неспроможність боржника платити за своїми зобов'язаннями, повернути борги в зв'язку із відсутністю у нього грошових коштів для сплати [6].

Базилінська О. Я. визначає банкрутство як неспроможність підприємства платити за своїми борговими зобов'язаннями та виконувати зобов'язання перед бюджетом [3].

Слід зазначити, що на думку вищезазначених авторів ключовим терміном поняття «банкрутство» є термін «неспроможність», що означає неможливість боржником задовольнити вимоги кредиторів у повному обсязі.

Проте Адрущак Є. М. розглядає банкрутство як визнане судовими органами незадовільне господарське становище фізичної чи юридичної особи, ознакою якого є припинення розрахунків за зобов'язаннями через нестачу активів у ліквідній формі [2]. Тобто, дослідник вважає, що банкрутство підприємства доцільно ототожнювати з поняттям «незадовільне становище».

Р. Брелі та С. Майерс вважають, що банкрутство – це ринковий спосіб покарання компанії за масштабні помилки в менеджменті. Банкрутство пов'язано з реалізацією катастрофічних ризиків, що виникли в процесі її невдалої фінансово-господарської діяльності [5]. Автори наголошують, що банкрутство є наслідком незадовільного управління підприємством.

Таким чином, можна зробити висновок, що банкрутство є складним і багатогранним процесом. На нашу думку, банкрутство – абсолютна неплатоспроможність боржника, що є наслідком глибокої фінансової кризи, внаслідок якої підприємство не може задовольнити пред'явлені йому кредиторами вимоги.

Банкрутство підприємства має серйозні наслідки для його постачальників, фінансово-кредитних установ, інвесторів, зайнятих працівників та зумовлює необхідність впровадження системи

організаційно-економічних заходів, здатних запобігти глибокій фінансовій кризі. При цьому важлива роль відводиться діагностиці банкрутства підприємства.

Під діагностикою банкрутства розуміють використання сукупності методів аналізу для своєчасного розпізнання симптомів фінансової кризи на підприємстві і оперативного регулювання чи реагування на неї на початкових стадіях з метою зменшення ймовірності повної фінансової неспроможності суб'єктів господарювання [8].

Одним із найважливіших інструментів системи прогнозування банкрутства підприємств є дискримінантний аналіз. Зміст дискримінантного аналізу полягає в тому, що за допомогою математично-статистичних методів будується функція та розраховується інтегральний показник, на підставі якого можна з достатньою ймовірністю передбачити банкрутство суб'єкта господарювання [11].

У зарубіжній та вітчизняній практиці є багато методик визначення інтегрального Z-показника рівня загрози банкрутства. Деякі з найбільш відомих підходів до прогнозування ймовірності банкрутства систематизовано у табл. 1.

Таблиця 1

Моделі прогнозування банкрутства підприємства

Назва	Спосіб розрахунку	Значення результативного показника щодо ймовірності банкрутства
1	2	3
Модель Альтмана	$Z=1,2K_1+1,4K_2+3,3K_3+0,6K_4+0,99K_5$ K_1 – оборотний капітал / сукупні активи; K_2 – чистий прибуток / сукупні активи; K_3 – прибуток (до сплати процентів і податків) / сукупні активи; K_4 – власний капітал / боргові зобов'язання; K_5 – виручка від реалізації / сукупні активи	$Z < 1,8$ – дуже висока; $1,8 < Z < 2,7$ – висока; $2,8 < Z < 2,9$ – низька; $Z > 3,0$ – дуже низька
Модель Ліса	$Z = 0,063 X_1 + 0,092 X_2 + 0,057 X_3 + 0,001 X_4$	$Z > 0,037$ – низька;

	X_1 – оборотний капітал / сукупні активи; X_2 – прибуток від реалізації / сукупні активи; X_3 – нерозподілений прибуток / сукупні активи; X_4 - власний капітал / позичковий капітал	$Z < 0,037$ - висока
Модель Тафлера	$Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4$ X_1 – прибуток від реалізації продукції / короткострокові зобов'язання; X_2 – оборотні активи / зобов'язання; X_3 – короткострокові зобов'язання до всіх активів; X_4 – власний капітал / позичковий капітал	$Z < 0,2$ - висока; $0,2 < Z < 0,29$ не визначена; $Z > 0,3$ – низька
Модель Спрінгейта	$Z = 1,03 A + 3,07 B + 0,66 C + 0,4 D$ A – робочий капітал / сукупні активи; B – прибуток до сплати податків / сукупні активи; C – прибуток до сплати податків / короткострокові зобов'язання; D – обсяг продаж / сукупні активи	$Z < 0,862$ – крах
R-модель	$R = 8,38 K_1 + K_2 + 0,054 K_3 + 0,63 K_4$ K_1 – оборотний капітал / сукупні активи; K_2 – чистий прибуток / власний капітал; K_3 – виручка від реалізації / сукупні активи; K_4 – чистий прибуток / інтегральні витрати підприємства	$R < 0$ - максимальна (90-100%); $0 < R < 0,18$ - висока (60-80%); $0,18 < R < 0,32$ - середня (35-50%); $0,32 < R < 0,42$ - низька (15-20%); $R > 0,42$ - мінімальна (до 10%)
Універсальна дискримінантна функція	$Z = 1,03X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5 X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6$ X_1 – cash-flow / зобов'язання; X_2 – валюта балансу / зобов'язання; X_3 – чистий прибуток / валюта балансу; X_4 – чистий прибуток / виручка від реалізації; X_5 – запаси / виручка від реалізації; X_6 – виручка від реалізації / валюта балансу	$Z < 0$ - є напівбанкрутом; $0 < Z < 1$ - загрожує банкрутство; $1 < Z < 2$ - фінансова стійкість порушена; $Z > 2$ - фінансово стійке
Рейтингове число	$R = 2K_0 + 0,1 K_{пл} + 0,08K_i + 0,45K_m + K_{пр}$ K_0 – коефіцієнт забезпеченості власними коштами; $K_{пл}$ – коефіцієнт поточної ліквідності; K_i – коефіцієнт оборотності активів; K_m – рентабельність реалізації продукції; $K_{пр}$ – рентабельність власного капіталу	$R > 1$ - низька. $R < 1$ - висока
Дискримінантна функція Беєрмана	$Z = 0,077X_1 + 0,813X_2 + 0,124X_3 - 0,105X_4 - 0,063X_5 + 0,061X_6 + 0,268X_7 + 0,217X_8 + 0,012X_9 + 0,165X_{10}$ X_1 – позиковий капітал / валюта балансу; X_2 – чистий прибуток / валюта балансу; X_3 - чистий прибуток / позиковий капітал;	$Z > 0,32$ – висока; $0,32 > Z > 0,236$ – не визначена; $Z < 0,236$ низька

	X_4 – чистий прибуток / чистий дохід від реалізації продукції; X_5 – грошовий потік / позиковий капітал; X_6 – чистий дохід від реалізації продукції / валюта балансу; X_7 – запаси / чистий дохід від реалізації продукції; X_8 – сума амортизації / вартість основних засобів на кінець періоду; X_9 – введені основні засоби / сума амортизації; X_{10} – аборгованість за банківськими позиками /позиковий капітал	
Логіко-економічна модель Турило А.М., Святенко С.В.	$S=1/0,2X_1+1/0,5X_2+1/1X_3+1/0,2X_4+1/0,15X_5$ або $S= 5X_1+2X_2+1X_3+5X_4+6,67X_5$ X_1 –грошові кошти та їх еквівалентів, а також поточні фінансові інвестиції / поточні зобов'язання підприємства; X_2 –вартість власного капіталу /загальну суму капіталу підприємства; X_3 –власні оборотні кошти / запаси; X_4 –прибуток від операційної діяльності/ повну собівартість продукції; X_5 –чистий прибуток підприємства/ вартість капіталу	$S \geq 5,00$ – низька; $3,00 \leq S < 5,00$ можлива; $1,00 \leq S < 3,00$ – висока; $-2,00 \leq S < 1,00$ дуже висока; $S < -2,00$ – ліквідація підприємства

В статті пропонується провести діагностику банкрутства із використанням зазначених методик на прикладі ПрАТ «Криворіжаглобуд».

Приватне акціонерне товариство «Криворіжаглобуд» надає широкий комплекс послуг у сфері будівництва промислових, сільськогосподарських та цивільних об'єктів. Компанія забезпечує управління будівельними проектами; здійснює повний комплекс будівельно-монтажних робіт; проводить реконструкцію промислових та цивільних об'єктів; виконує монтаж та ремонт інженерних комунікацій, металевих конструкцій і технологічного обладнання.

Розглянемо деякі фінансово-економічні показники, що характеризують різні аспекти господарювання суб'єкта підприємницької діяльності (див. табл. 2).

Таблиця 2

Фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «Криворіжаглобуд» за
2007-2011 роки, тис. грн.

Показники	Період (роки)					Абсолютне відхилення (+,-)			
	2007	2008	2009	2010	2011	2008- 2007 рр.	2009- 2008 рр.	2010- 2009 рр.	2011- 2010 рр.
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	273889,3	182502	625816	171956	149704	-91387,3	443314	-453860	-22252
(виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	234665,1	154245	521513	143297	124753	-80420,1	367268	-378216	-18544
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	209403,9	150986	502506	156322	120716	-58417,9	351520	-346184	-35606
Валовий прибуток (збиток)	19895,7	-6019	33879	-12646	1534	-25914,7	39898	-46525	14180
Чистий прибуток (збиток)	14908,2	-6479	31860	-16027	412	-21387,2	38339	-47887	16439
Власний капітал	50460	44153	85122	69095	19903	-6307	40969	-16027	-49192
Залучений капітал	32318,4	329956	157530	150258	184689	297637,6	-172426	-7272	34431

Дані табл. 2 показують, що дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на кінець досліджуваного періоду зменшився. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства за 2011 рік склав 124753 тис. грн. Це на 18544 тис. грн. менше, ніж у 2010 році. За звітний період собівартість реалізованої продукції склала 120716 тис. грн., що менше порівняно з попереднім

періодом на 35606 тис. грн. У 2011 році валовий прибуток підприємства склав 1534 тис. грн., тоді як у 2010 році підприємство мало збитки у обсязі 12646 тис. грн. За підсумками 2011 року чистий прибуток склав 412 тис. грн., що є позитивною тенденцією, оскільки збитки минулого року становили 16027 тис. грн. Позиковий капітал значно перевищує власний капітал. Це свідчить про те, що власні кошти суб'єкта господарювання не є основним джерелом формування активів балансу. Тобто підприємство здійснює свою діяльність в основному за допомогою позикових коштів, що негативно може позначитися на його платоспроможності та ліквідності [9].

Результати аналізу ймовірності банкрутства ПрАТ «Криворіжаглобуд» представлені у табл. 3.

Таблиця 3

Результати аналізу ймовірності банкрутства ПрАТ
«Криворіжаглобуд» за 2007-2011 роки

Метод	Роки									
	2007		2008		2009		2010		2011	
	Значення	Ймовірність банкрутства	Значення	Ймовірність банкрутства	Значення	Ймовірність банкрутства	Значення	Ймовірність банкрутства	Значення	Ймовірність банкрутства
Альтмана	5,24	дуже низька	0,40	дуже висока	3,37	дуже низька	0,90	дуже висока	-0,01	дуже висока
Ліса	0,091	низька	0,058	низька	0,073	низька	0,025	висока	0,018	висока
Тафлера	0,67	низька	0,30	низька	0,40	низька	0,11	висока	0,21	невизначена
Спрінггейта	2,852	низька	0,128	висока	1,840	низька	0,315	висока	0,318	висока

R-модель	6,91	мінімальна	7,21	мінімальна	7,91	мінімальна	7,42	мінімальна	2,69	мінімальна
Універсальна дискримінаційна функція	11,32	стійке	0,56	загроза банкрутства	6,03	стійке	0,06	загроза банкрутства	1,04	стійкість порушення
Рейтингове число	1,59	низька	-0,02	висока	1,14	низька	0,36	висока	0,20	висока
Беєрмана	0,606	висока	0,456	висока	0,464	висока	0,305	висока	0,521	висока
Турило А.М., Святенко С.В.	10,39	низька	2,50	можлива	14,65	низька	35,36	низька	10,53	низька

Таким чином, результати проведених розрахунків за п'ятифакторною моделлю Альтмана свідчать, що ймовірність банкрутства ПрАТ «Криворіжжяглобуд» у 2007 р. та 2009 р. була дуже низькою, так як $Z > 3$, але у 2008р., 2010-2011 рр. Z-показник приймає значення нижчі за критичні, що говорить про дуже високу ймовірність банкрутства. Зменшення Z-показника пов'язане із зменшенням виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), отриманням підприємством операційного збитку у 2008 і 2010 рр., зменшенням власного капіталу, збільшенням поточних зобов'язань та ін.

За результатами табл. 3, що одержані за допомогою моделі Ліса, можна зробити висновок, що підприємство ПрАТ «Криворіжжяглобуд» у 2007-2009 роках має низьку ймовірність банкрутства. Проте у 2010-2011 рр. Z-показник має значення нижче оптимального ($Z < 0,037$), спостерігається постійне його зниження, що свідчить про високу загрозу

банкрутства. Дана тенденція пов'язана із зменшенням власного та збільшенням позичкового капіталу та ін.

Значення, одержані за моделлю Тафлера, свідчать про те, що на підприємстві протягом 2007-2009 рр. ймовірність банкрутства була низькою, оскільки $Z > 0,3$. У 2010 р. значення результативного показника свідчило про високу ймовірність банкрутства ($Z < 0,2$). У 2011 р. Z-показник становив 0,29. В такому випадку ймовірність банкрутства не визначена.

У результаті розрахунків за моделлю Спрінгейта, можна зробити висновок, що ймовірність банкрутства ПрАТ «Криворіжаглобуд» у 2007 і 2009 рр. була дуже низькою, так як $Z > 0,862$, але у 2008 р., 2010 р. і 2011 р. роках показник мав значення нижче нормативного. Це свідчить про те, що за цією моделлю ПрАТ «Криворіжаглобуд» можна вважати потенційним банкрутом. Кризова ситуація на підприємстві склалася в результаті отримання підприємством збитків у 2008 та 2010 рр., значного зниження робочого капіталу та ін.

R-модель прогнозує мінімальну ймовірність банкрутства на підприємстві ПрАТ «Криворіжаглобуд» протягом 2007-2011 рр. (близько 10%), оскільки значення $R > 0,42$.

За результатами розрахунків за універсальною дискримінантною функцією можна сказати, що у 2007 і 2009 рр. підприємство було фінансово стійке. Проте, аналізуючи підприємство за 2008 р., 2010-2011 рр. приходимо до висновку, що ПрАТ «Криворіжаглобуд» загрожує банкрутство. Причинами значного погіршення фінансового стану підприємства є зменшення значення cash-flow, виручки від реалізації продукції, отримання підприємством чистих збитків і збільшення зобов'язань, а це, в свою чергу, свідчить про нездатність підприємства покривати свої борги.

При використанні рейтингового числа було визначено, що ПрАТ «Криворіжаглобуд» у 2007 і 2009 рр. мало задовільний стан, так як $R > 1$. Проте у 2008 р., 2010 р. і 2011 рр. ймовірність банкрутства була високою, про що свідчить відповідні рейтингові числа, які є менші за 1. Така ситуація склалася у результаті значного зменшення коефіцієнту забезпеченості власними коштами, виручки від реалізації, валового прибутку, власного капіталу і збільшення поточних зобов'язань.

Дискримінантна функція Беєрмана дозволила визначити, що протягом 2007-2011 рр. підприємство мало високу ймовірність банкрутства, оскільки значення інтегрального показника були більші оптимального.

За допомогою логіко-економічної моделі Турило А.М., Святенко С.В. було встановлено, що у 2007 р., 2009-2011 рр. на підприємстві низька ймовірність банкрутства, тоді як у 2008 р. значення S – показника свідчило про можливу ймовірність банкрутства, оскільки потрапляло у задані межі ($3,00 \leq S \leq 5,00$).

Отже, проведені розрахунки за допомогою 9 методик показали, що не всі методи прогнозування банкрутства дають однорідний результат. Деякі моделі свідчили про незначну ймовірність банкрутства підприємства, проте решта моделей зазначали, що ймовірність банкрутства ПрАТ «Криворіжаглобуд» є високою. Це, в свою чергу, говорить про те, що підприємство потребує негайної розробки нової антикризової стратегії з метою стабілізації його стану і недопущення банкрутства, та її реалізації за рахунок проведення оперативних дій на підприємстві, таких як санація балансу, контроль грошових потоків підприємства.

На нашу думку, для того, щоб покращити роботу на підприємстві та не допустити банкрутства, перш за все потрібно збільшити прибуток. Загалом існує три способи збільшення прибутку: зниження витрат;

підвищення ціни; збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції. Розглянемо кожен із них.

Скорочення витрат є важливим інструментом у підвищенні ефективності всієї діяльності підприємства. До основних джерел зниження витрат виробництва і реалізації продукції на ПрАТ «Криворіжаглобуд» можна віднести:

- зменшення розміру амортизаційних відрахувань, що припадають на одиницю продукції, шляхом продажу застарілого і непридатного до використання обладнання та техніки;

- ліквідація непродуктивних витрат за рахунок суворого дотримання виробничих норм, скорочення браку при виконанні будівельних робіт, зменшення обсягу недоробок на об'єктах, зданих в експлуатацію в попередніх періодах тощо;

- скорочення адміністративних витрат, шляхом зменшення витрат на утримання інженерно-технічного персоналу, приміщень, які фактично не використовуються, проте знаходяться на балансі підприємства та ін.

Через скорочення обсягів нових замовлень на будівельні роботи ПрАТ «Криворіжаглобуд» погоджується виконувати роботи за низькими цінами. Проте, даному підприємству необхідно визначити ціну нижчу, ніж в основних конкурентів, але достатньо високу для отримання власного прибутку, і саме таким чином одержувати перемогу в тендерах.

Збільшити обсяги виробництва можна шляхом поліпшення якості будівельних робіт; збільшення асортименту послуг; розширення ринків збуту; проведення ефективної цінової та маркетингової політики тощо.

З'ясуємо, якими мають бути обсяги виробництва, щоб підприємство було прибутковим. При цьому безбитковий обсяг виробництва може визначатися у натуральному та грошовому виразі. Натуральний вираз найбільш прийнятний для однопродуктового виробництва. ПрАТ «Криворіжаглобуд» задіяне у багатопродуктовому виробництві, тому

розрахунок точки беззбитковості представимо у грошовому виразі (див. табл. 4).

Таблиця 4

Розрахунок точки беззбитковості на ПрАТ «Криворіжаглобуд» у
2011 році

Показник	Формула розрахунку	2011 рік
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	$\Phi 2. \text{p.035}$	124753
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	$\Phi 2. \text{p.040}$	120716
Валовий прибуток (збиток) , тис.грн.	$\Phi 2. \text{p.050 (055)}$	4037
Постійні витрати, тис.грн.	Витрати на оплату праці + Відрахування на соціальні заходи +Амортизація + $0,5 \times$ Інші операційні витрати	41408,50
Витрати на оплату праці, тис.грн.	$\Phi 2. \text{p.240}$	4635
Відрахування на соціальні заходи, тис.грн.	$\Phi 2. \text{p.250}$	1461
Амортизація, тис.грн.	$\Phi 2. \text{p.260}$	260
Інші операційні витрати, тис.грн.	$\Phi 2. \text{p.90}$	70105
Питома вага постійних витрат	Постійні витрати / Разом витрат	0,21
Сума умовно-постійних витрат, тис.грн.	Питома вага постійних витрат $\times \Phi$ 2. p.040	25235,35
Змінні витрати, тис.грн.	Матеріальні витрати + $0,5 \times$ Інші операційні витрати	156673,50
Матеріальні витрати, тис.грн.	$\Phi 2. \text{p.230}$	121621
Питома вага змінних витрат	Змінні витрати / Разом витрат	0,79
Разом витрат, тис.грн.	Постійні витрати + Змінні витрати	198082
Сума умовно-змінних витрат, тис.грн.	Питома вага змінних витрат $\times \Phi 2.$ p.040	95480,65
Сума маржинального доходу, тис.грн.	$\Phi 2. \text{p.050 (055)}$ + сума умовно- постійних витрат	29272,35
Частка маржинального доходу у виручці	Сума маржинального доходу / $\Phi 2.$ p.035	0,23
Точка беззбитковості, тис.грн.	Сума умовно-постійних витрат / частка маржинального доходу у виручці	107548,10

Дані табл. 4 показують, що обсяг беззбиткового виробництва на підприємстві ПрАТ «Криворіжаглобуд» у 2011 р. становить 107548,10 тис. грн. Тобто, це сума операційного доходу, що забезпечує повне покриття операційних витрат. Прибутку при цьому немає, але немає і збитку.

Розглянемо, якою буде ситуація на підприємстві, якщо постійні витрати зменшаться (відпустки без збереження заробітної плати працівників адміністративного управління, скорочення робочого тижня, списання основних фондів тощо) на 5%, а виручка від реалізації зросте на 5%, у I варіанті, на 7% – у II варіанті і на 9% у III варіанті (див. табл. 5). Змінні витрати залишимо на існуючому рівні.

Таблиця 5

Розрахунок точки беззбитковості у прогнозованому періоді на підприємстві ПрАТ «Криворіжаглобуд»

Показник	Звітний період	Прогнозований період		
		I варіант	II варіант	III варіант
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	124753	130991	133486	135981
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	120716	119454	119454	119454
Валовий прибуток (збиток) , тис.грн.	4037	11536	14031	16527
Сума умовно-постійних витрат, тис.грн.	25235	23974	23974	23974
Сума умовно-змінних витрат, тис.грн.	95481	95481	95481	95481
Сума маржинального доходу, тис.грн.	29272	35510	38005	40500
Частка маржинального доходу у виручці	0,23	0,27	0,28	0,30
Точка беззбитковості, тис.грн.	107548	88435	84203	80492

З табл. 5 видно, що відбувалося зменшення точки беззбитковості за рахунок збільшення виручки від реалізації продукції та зменшення постійних витрат. Це є позитивним явищем, оскільки чим менша величина точки беззбитковості, тим більш фінансово стійким є підприємство і тим скоріше окупаються його витрати.

За допомогою одержаних даних складемо прогнозний звіт про фінансовий результат діяльності ПрАТ «Криворіжаглобуд» (див. табл. 6).

Таблиця 6

Прогнозний звіт про фінансові результати ПрАТ «Криворіжаглобуд»

Стаття, тис.грн.	Звітний період	Прогнозований період		
		I варіант	II варіант	III варіант

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	124753	130991	133486	135981
Собівартість наданих послуг	120716	119454	119454	119454
Валовий прибуток	4037	11536	14031	16527
Інші операційні доходи	82018	82018	82018	82018
Адміністративні витрати	9263	9263	9263	9263
Витрати на збут	603	603	603	603
Інші операційні витрати	70105	70105	70105	70105
Фінансовий результат від операційної діяльності: Прибуток	6084	13583	16078	18574
Інші фінансові доходи	925	925	925	925
Інші доходи	53	53	53	53
Фінансові витрати	5391	5391	5391	5391
Інші витрати	137	137	137	137
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: Прибуток	1534	9033	11528	14024
Податок на прибуток від звичайної діяльності	1122	6607	8432	10257
Фінансовий результат від звичайної діяльності: Прибуток	412	2426	3096	3766
Чистий прибуток	412	2426	3096	3766

Отже, для того, щоб забезпечувати постійне зростання прибутку, ПрАТ «Криворіжаглобуд» має шукати невикористані можливості його збільшення, тобто резерви зростання. У даному випадку (див. табл. б) збільшення прибутку відбулося за рахунок зниження витрат на виробництво та реалізацію продукції, а саме за рахунок економії і раціонального використання коштів на оплату праці робітників та службовців, списання старих основних засобів, що непридатні для експлуатації тощо. Проте, у майбутньому підприємство може також збільшити прибуток за рахунок збільшення обсягу випуску продукції (робіт, послуг) та за рахунок запровадження досягнень науково-технічного прогресу, в результаті чого також зростатиме продуктивність праці.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ із змінами та доповненнями.

- 2.. Андрущак Є. М. Удосконалення інституту банкрутства / Є. М. Андрущак // Фінанси України. – 2001. – № 9. – С. 29-37.
- Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика: навч. посіб. / О. Я. Базілінська. – К.: ЦУЛ, 2009. – 328 с.
2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. Серия «Библиотека финансового менеджера»; Вып. 3 – К.: Ника-Центр. – 1999. – 512 с.
3. Брели Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брели, С. Майерс – М.: Олимп-Бизнес, 2007. – 2008 с. Н. А. Голощапов. Словарь-справочник аудитора / Под. ред. В. И. Осипова – М.: «Экзмен», 1999. – 384 с.
4. Голощапов Н. А. Словарь – справочник аудитора / Под. ред. В. И. Осипова – М.: «Экзмен», 1999. – 384 с.
- Держкомстат України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Річна фінансова звітність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/db/emitent/year/showform/77/221640>
6. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств / О. О. Терещенко: навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 410 с.
7. Фінансовий менеджмент: Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова Навч. посіб. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2005. — 485 с.

ГАРАСЮК О. А., ТРОЯН В. И. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СУТИ ПОНЯТИЯ «БАНКРОТСТВО» И ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ВЕРОЯТНОСТИ БАНКРОТСТВА НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДИК (НА ПРИМЕРЕ ЧАО «КРИВОРОЖАГЛОСТРОЙ»)

Уточнена сутність поняття «банкрутство», розробані заходи антикризисного управління на основі використання сучасних методів прогнозування ймовірності банкрутства.

Ключевые слова: банкрутство, должник, несостоятельность, финансовый кризис.

GARASIUK O. A., TROYAN V. I. IMPROVING THE ESSENCE OF "BANKRUPTCY" AND PREDICTING THE PROBABILITY OF BANKRUPTCY THROUGH THE USE OF MODERN TECHNIQUES (ON EXAMPLE OF «KRYVORIZHAHLOBUD»)

The essence of "bankruptcy", developed measures of crisis management through the use of modern methods of predicting the probability of bankruptcy.

Key words: bankruptcy, debtor, insolvency, financial crisis.